

The National Institute of Child Health and Human Development (NICHD) Protocol: Interview Guide (Latvian Version)

This Latvian version is based on the English version available on the NICHD Protocol website (www.nichdprotocol.com).

Bērnu veselības un attīstības nacionālā institūta (NICHD) protokola: intervijas vadlīnijas (versija latviešu valodā)¹

A. IEVADS

Mani sauc [vārds]. Šodien ir [datums] plkst. [laiks]. Es intervēju [bērna vārds] [atrašanās vieta].

Pārbaudiet, vai videokamera ir ieslēgta!

Labdien, [bērna vārds], esmu priecīga/-s tevi šodien satikt. Kā tev klājas?

Mani sauc _____, un manos darba pienākumos ir sarunāties ar bērniem par to, kas ar viņiem ir noticis. Tu jau redzi, ka šeit ir videokamera. Tā ierakstīs mūsu sarunu, lai es varētu atcerēties visu, ko tu man pastāstīsi.

Ievadā ir ļoti piemēroti izmantot labas gribas žestus.

Piemēram:

Vai tev ir ērti?

Vai es varu kaut ko darīt, lai tu justos vēl ērtāk?

B. KONTAKTA VEIDOŠANA UN STĀSTĪJUMA APMĀCĪBA

B.1 Tagad, [bērna vārds], es vēlos tevi labāk iepazīt. Pastāsti man, ko tev patīk darīt!

Sagaidiet bērna atbildi.

Ja bērns atbild, izsaki atzinību un pastipriniet teikto:

Paldies, ka pastāstīji!

Es tiešām priecājos, ka iepazīstu tevi arvien vairāk.

¹ Bērnu veselības un attīstības nacionālā institūta (NICHD) protokola: intervijas vadlīniju pielāgošana Latvijas apstākļiem īstenota EEZ projektā Nr. EEZ/LM/2020/5 „Atbalsts *Barnahus* ieviešanai Latvijā”, pamatojoties uz iepirkuma „Par NICHD intervēšanas protokola pielāgošanu” (id. Nr. LR LM 2021/28-3-03/14) ietvaros noslēgto līgumu.

Bērnu veselības un attīstības nacionālā institūta (NICHD) protokola: intervijas vadlīnijas Latvijas apstākļiem pielāgoja ekspertu grupa, kuras sastāvā bija profesionāli psihologi un jurists: *Dr. psych.* Dace Landmane, *Dr. psych.* Evija Strika, *Mg. psych.* Raitis Eglītis un *Mg. iur.* Valentīna Skopecā.

Pēc tam pāreijiet pie B.3 punkta, ja domājat, ka šajā posmā bērnam vajadzētu uzreiz pāriet uz stāstījuma apmācību.

Ja bērns neatbild, sniedz īsu atbildi vai nespēj turpināt stāstījumu, varat teikt:

Es zinu, ka mēs tiekamies pirmo reizi, bet es patiešām vēlos tevi iepazīt.

Es priecājos, ka šodien varu ar tevi parunāties, [bērna vārds].

Pāreijiet pie B.2 punkta, ja uzskatāt, ka vairāk jāpastrādā pie uzticības veidošanas.

Ja bērns izrāda neverbālās izvairīšanās pazīmes vai pretestību (piemēram, neskatās acīs), nekavējoties pievērsieties tam:

[Bērna vārds], ļauj man ieskatīties tavās acīs.

[Bērna vārds], lūdzu apsēdies man tuvāk.

[Bērna vārds], es redzu, ka tu [raudi, klusē], pastāsti man, kas notika, varbūt es varēšu tev palīdzēt.

[Bērna vārds], paldies, ka ļāvi man šodien tevi uzklaut! Pastāsti man, lūdzu, kā tu jūties šobrīd?

B.2 Es patiešām vēlos tevi labāk iepazīt, [bērna vārds]. Es vēlos, lai tu man pastāsti, ko tev patīk darīt [skolā, stundu pārtraukumā, pēc skolas].

Sagaidiet atbildi.

Ja bērns turpina izvairīties vai izrādīt pretestību:

Aiciniet viņu parunāt par kādu neitrālu tematu, kas izvēlēts pirms intervijas sākuma (piemēram, bērna vecāki ir pastāstījuši, ko bērnam patīk darīt):

Es dzirdēju, ka tev patīk [aktivitāte, hobijs]. Pastāsti man par [aktivitāti, hobiju]!

Pavaicāji par lietām, kuras bērna ārējā izskatā pievērš uzmanību (piemēram, bērna apģērbs):
Redzu, ka tev ir [piemēram, futbola komandas T-krekls]. Pastāsti man par [to lietu]!

Piedāvāji bērnam iespēju zīmēt²:

[Bērna vārds], vai tu vēlies uzzīmēt kaut ko, [ko tev patīk darīt, kaut ko jautru]? Šeit ir dažādu krāsu zīmuļi un papīrs, lai tu varētu zīmēt.

B.3 Tagad, [bērns vārds], pastāsti man vairāk par [aktivitāti, kuru bērns jau pieminēja]!

Izvairieties no tēmām, kas ir saistītas ar televīzijas pārraidēm, šoviem, videospēlēm vai fantāzijas pasauli.

Sagaidiet atbildi.

B.4 [Bērns vārds], pastāsti man par kādu jautru un smieklīgu notikumu, kas notika [skolā, bērnudārzā]!

² Ņemiet vērā, ka šī aktivitāte ir paredzēta, lai veicinātu bērna komfortu, nevis lai uzzinātu par notikušo vardarbību. Necentieties un nemēģiniet interpretēt bērna zīmējumu, kā arī nelūdziet bērnu uzzīmēt kaut ko, kas varētu būt saistīts ar intervijā skarto tēmu.

B.5 Pastāsti man par [kaut ko, ko bērns ir pieminējis]! Izmantojiet dažādus uzaicinājumus, lai uzdotu jautājumus par dažādiem tematiem; vienam no šiem uzaicinājumiem ir jābūt vērstam uz iekšējo pasauli – domām, jūtām, sajūtām un emocijām.

B.6 Tu pastāstīji par [jautru, smieklīgu] notikumu, kas notika ar tevi. Tagad pastāsti man par kaut ko ne tik priecīgu, kas ar tevi ir noticis [skolā, bērnudārzā]!

Svarīgi: neminiet vietu, kur, iespējams, ir notikusi vardarbība (izmeklējamā situācija)!

B.7 Pastāsti man, lūdzu, par [kaut ko, ko bērns ir pieminējis]! Izmantojiet dažādus uzaicinājumus, lai iegūtu visaptverošu informāciju par vairākiem tematiem; vienam no uzaicinājumiem jābūt vērstam uz iekšējo pasauli – domām, jūtām, sajūtām un emocijām.

Ja bērns atklāj informāciju, kas viņam rada izteiktu satraukumu, lūdzu, izpētiet to kārtīgi, vienlaikus sniedzot atbalstu. Iespējams, vēlēšities pārbaudīt, vai bērns par to iepriekš ir kādu informējis:

Tu man pastāstīji par [satraucošo atgadījumu]. Vai tu par to esi pastāstījis kādam pieaugušajam?

Ja bērns saka „nē”, sakiet: Vai tu vēlies, lai es palīdzu tev kādam par to pastāstīt?

B.8 [Bērns vārds], tu man pastāstīji par [jau iepriekš aprakstīto patīkamo notikumu] un par [jau iepriekš aprakstīto nepatīkamo notikumu], kā arī pastāstīji par savām [domām, jūtām, sajūtām un emocijām] (ja viņš/viņa to darīja). Paldies, ka pastāstīji man! Ir svarīgi, lai tu zini, ka tu man vari stāstīt jebko – gan labo, gan sliktu.

C. PAMATNOTEIKUMU IZSKAIDROŠANA UN PRAKTISKIE PIEMĒRI

Pielāgojiet jautājumus atbilstoši bērna attīstības līmenim!

C.1 [Bērna vārds], es labprāt uzzinātu vēl kaut ko par tevi, un šodien es tev uzdošu vairākus jautājumus.

Ja es uzdodu tev jautājumu, kuru tu nesaproti, tad tā arī man pasaki: „[intervētāja vārds], es nesapratu.” Labi, [bērna vārds]?

Pauze.

Ja es tev uzdodu jautājumu, uz kuru tu nezini atbildi, tad tā arī pasaki man: „Es nezinu.” Tātad, [bērna vārds], ja es tev pavaicātu [piemēram, ko es šodien ēdu brokastīs], ko tu teiktu?

Sagaidiet atbildi.

Ja bērns saka „Es nezinu”, sakiet: Pareizi. Tu nezini, [bērna vārds], vai ne?

Ja bērns min iespējamo atbildes variantu, sakiet: Nē, [bērns vārds], tu mani nepazīsti un [piemēram, tu nebiji kopā ar mani, kad es šorīt brokastiju], tāpēc tu nezini, ko es ēdu brokastīs. Tad, kad tu nezini atbildi, lūdzu nemini. Tā arī pasaki, ka tu nezini.

Pauze.

Bet, ja tu zini vai atceries, tad gan ir svarīgi, ka tu man to pasaki, labi [bērns vārds]?

C.2 Un, ja es saku kaut ko nepareizi, tad tu man pasaki. Labi, [bērna vārds]?

Sagaidiet atbildi.

Tātad, ja es teiktu, ka tu esi divus gadus veca meitene [intervējot piecgadīgu zēnu u. c.], kas tev būtu jāsaka?

Ja bērns tikai noliedz, neizlabojot jūs, saki: Tev ir taisnība! Tu neesi divus gadus veca meitene. Kas tev būtu jāsaka?

Sagaidiet atbildi.

Sniedziet pozitīvu pastiprinājumu, ja bērns sniedz pareizu atbildi uz uzdoto jautājumu: Pareizi, [bērns vārds]. Tagad tu zini, kas tev ir jāsaka, ja es kļūdos vai pasaku kaut ko nepareizi.

Pauze.

Labojiet nepareizu atbildi: Nē, [bērns vārds], tu neesi [nepareizs vecums], tev ir [īstais vecums].

Tātad, ja es apgalvotu, ka tu stāvi, ko tu teiktu?

Sagaidiet atbildi.

Labi.

[Bērns vārds], tagad tu saproti, ka tad, ja es kļūdos un pasaku kaut ko nepareizi, tev mani ir jāizlabo un jāpasaka, kā ir pareizi.

C.3 Manos darba pienākumos ir sarunāties ar [bērniem, pusaudžiem] par to, kas ar viņiem ir noticis. Es tiekos ar daudziem [bērniem, pusaudžiem], lai viņi varētu man izstāstīt patiesību, kas ar viņiem ir noticis.

[Bērns vārds], ir ļoti svarīgi, lai tu šodien pastāstītu patiesību par to, kas ar tevi ir noticis.

D. TURPMĀKA ATTIECĪBU VEIDOŠANA UN EPIZODISKĀS ATMIŅAS TREIŅŠ

Pirms intervijas, lūdzu, noskaidrojiet bērnam pozitīvu un nozīmīgu nesenu notikumu, kurā bērns aktīvi piedalījās. Ja iespējams, izvēlieties notikumu, kura norise bija apmēram tajā pašā laikā, kad notika iespējamā vai konstatētā vardarbība. Ja konstatētā vardarbība notika tajā pašā dienā, uzdodiet jautājums par citu notikumu.

Es priecājos tevi šodien satikt, [bērns vārds], un vēlos iepazīt tevi vēl labāk.

D.1 Galvenais uzaicinājums informācijas sniegšanai.

Pirms dažām [dienām, nedēļām] bija [brīvdiena, dzimšanas dienas ballīte, cits notikums]. Izstāsti man visu, kas notika [notikuma laikā] no sākuma līdz beigām, cik labi vien vari atcerēties!

Ja notikums iepriekš netika identificēts, jautā: Vai tu nesen esi piedzīvojis kaut ko īpašu, piemēram, kaut kur aizbraucis vai piedalījies dzimšanas dienas ballītē?

Ja bērns nemin piemērotu notikumu, saki: Labi, tad pastāsti man visu, kas notika [vakar, šodien] no tā brīža, kad tu pamodies, līdz brīdim, kad devies gulēt!

D.2 Nākamais uzaicinājums informācijas noskaidrošanai.

Lūdzu, atgādināni vēlreiz, ar ko sākās pasākums. Tad pajautā: Un kas notika pēc tam, [bērns vārds]?

Izmantojiet šo jautājumu, cik bieži vien nepieciešams šajā sadaļā, līdz pilnībā esat ieguvis visu informāciju par notikumu.

Paldies, [bērna vārds], tu man esi pastāstījis ļoti daudz (ja viņš to teica)! Es vēlētos tev pavaicāt vēl dažus jautājumus par to, ko tu man pastāstīji.

D.3 *Uzaicinājumā atklāt informāciju, sadalot to noteiktos laika periodos.*

Mēģiniet izmantot informācijas atklāšanai trīs laika periodus, bet jūs varat pielāgot aicinājumu daudzumu un to veidu atbilstoši bērna spējām un reakcijai.

[Bērna vārds], es vēlētos, lai tu man izstāstītu visu par [notikumu].

Lūdzu, pastāsti man visu, kas notika, sākot no brīža, kad [bērna minētā aktivitāte], līdz brīdim, kad [nākamā minētā aktivitāte]!

Ja bērnam ir grūti saprast noteiktos laika periodus, sakiet:

Lūdzu, izstāsti man visu, kas notika, sākot no brīža, kad [bērna minētā aktivitāte] sākās!

Paldies, [bērna vārds], ka tu man to izstāstīji! Tevis teiktais ir ļoti skaidri saprotams, un tas palīdz man saprast, ko tu ar to domāji.

D.4 *Precizējošs uzaicinājums*

Mēģiniet izmantot trīs precizējošus uzaicinājumus, bet jūs varat pielāgot to skaitu atkarībā no bērna spējām un reakcijas. Lūdzu, koncentrējoties arī uz domām un jūtām!

Precizējošus uzaicinājumus var izmantot vienā no diviem veidiem:

Pastāsti man vairāk par [aktivitāti, priekšmetu, domām, jūtām]!

Iepriekš sarunas laikā tu stāstīji par [aktivitāti, priekšmetu, domām, jūtām]. Pastāsti man vairāk par to!

D.5 [Bērna vārds], paldies tev, ka pastāstīji par [notikumu]!

Mūsu šīs dienas sarunas laikā ir ļoti svarīgi, lai tu man pastāstītu patiesību par to, kas ar tevi ir noticis.

D.6 [Bērna vārds], kā tu jūties līdz šim brīdim mūsu sarunas laikā?

Ja bērns nevēlas sadarboties un nelabprāt runā pirms intervijas galvenās daļas, pārtrauciet interviju. Pārejiet uz G sadaļu, lai pabeigtu interviju un ieplānotu papildu interviju, kas vērsta uz turpmākas uzticības veidošanu.

E. INTERVIJAS GALVENĀ SADAĻA UN TAJĀ IEKĻAUTIE JAUTĀJUMI

E.1. *Pāreja uz intervijas galvenajiem jautājumiem.*

Svarīgi: Ja bērns nepārprotami izrāda verbālu pretestību, nenoliedzot vardarbības esību, pārejiet pie sadaļas E.1.a „Atbalsta sniegšana, lai pārvarētu bērna atteikumu runāt”, mēģiniet pārvarēt bērna pretestību, neizmantojot papildu uzaicinājumus.

Tagad, kad es tevi pazīstu nedaudz labāk, es vēlos parunāt par to, kāpēc tu šodien esi šeit.

Jebkurā intervijas posmā, tiklīdz bērns atklāj piedzīvoto juridiski nozīmīgo notikumu, pārejiet pie E.2 sadaļas.

Ja bērns stāsta par nesaistītu notikumu, sakiet: Es klausos, ko tu man saki, [bērna vārds]. Ja tu vēlies, mēs varam par to parunāt vēlāk. Tagad es vēlos uzzināt par kaut ko citu, kas ar tevi, iespējams, ir noticis.

1. Es saprotu, ka kaut kas ar tevi, iespējams, ir noticis. Pastāsti man visu, kas ar tevi notika, no paša sākuma līdz beigām!
2. Es jau tev minēju, ka mans darbs ir sarunāties ar bērniem par to, kas ar viņiem ir noticis. Tas ir ļoti svarīgi, ka tu pastāsti, kāpēc, tavuprāt, [tava mamma, tavs tētis, vecmāmiņa] [tevi atveda šodien uz šejieni vai kāpēc, tavuprāt, es šodien atnācu ar tevi parunāties].
3. *Ja bērns neatklāj juridiski nozīmīgo notikumu un izskatās izvairīgs vai izrāda pretestību, jūs varat uzrunāt viņu, izmantojot vispārīgus atbalstošus apgalvojumus, kuri konkrēti neattiecas tieši uz viņu un kuros netiek pieminēta vardarbība:*

- a) [Bērna vārds], mans darbs ir uzklaut bērnu par to, kas ar viņiem ir noticis.
- b) [Bērna vārds], es patiešām vēlos uzzināt, kad kaut kas notiek ar bērniem. Tāpēc es esmu šeit.
- c) [Bērna vārds], man bērni var stāstīt gan par labo, gan par sliktu, kas ar viņiem ir noticis.

4. Es dzirdēju, ka tu esi runājis ar [ārstu, skolotāju, sociālo darbinieku, jebkuru citu profesionāli] [laiks/ vieta]. Pastāsti man, lūdzu, par ko jūs runājāt!
5. Es [redzēju, dzirdēju], ka tev ir/bija [konstatēti ievainojumi, sasitumi] uz tavas/tava [ķermeņa daļas]. Izstāsti man visu par [tiem, to]!
6. [Bērns vārds], vai ar tevi kaut kas notika [iespējamā incidenta vieta/laiks]?

Ja bērns nestāsta par juridiski nozīmīgo notikumu, kā arī izskatās izvairīgs vai izrāda pretestību, varat izmantot dažus no iepriekš minētajiem atbalstošajiem apgalvojumiem (a–c) vai kādu no turpmāk minētajiem apgalvojumiem (d–f), kas ir attiecināms tieši uz bērnu, bet tajā pašā laikā netiek pieminēta vardarbība:

- d) Tu man esi tik daudz pastāstījis par sevi. Es tevi tagad jau labāk pazīstu, un tu droši man vari pastāstīt vairāk [par labo un sliktu], kas ar tevi ir noticis.
- e) Tu tik daudz pastāstīji par sevi. Paldies, ka izstāstīji man! Kad tu turpināsi ar mani šodien sarunāties, lūdzu, pastāsti par citām lietām, kas ar tevi ir notikušas!
- f) [Bērna vārds], ja ir vēl kaut kas, ko tu vēlies man pateikt, es vēlētos to zināt. Man tas ir svarīgi.

Ja bērns nestāsta par juridiski nozīmīgo notikumu vai arī noliedz to: novērtējiet un izplānojiet nākamās intervijas soļus.

Jūs varat izmantot bērna verbālās un neverbālās norādes, kas norāda par nevēlēšanos runāt, lai novērtētu situāciju un pieņemtu lēmumu turpināt vai neturpināt interviju.

Apsveriet intervijas beigšanu (pāreji pie E.1.b punkta) un plānojiet papildu interviju, ja uzskatāt, ka bērns nevēlas sadarboties, izrāda pretestību vai izvairās no sarunas un šī papildu intervija būtu ļoti noderīga savstarpējās uzticības veidošanā.

Pakāpeniski pāreji pie papildu uzaicinājumiem, ja jums ir aizdomas, ka:

- *Iespējams, vardarbība nav notikusi.*
- *Bērns neatpazīst intervijas mērķi.*
- *Bērns pretojas un izvairās no sadarbības sarunas laikā, bet ir nopietnas bažas par viņa labklājību vai izmeklēšanas atlikšana var apdraudēt bērna drošību.*

7. [Bērna vārds], vai kāds tev ir nodarījis pāri?

8. [Bērna vārds], vai kāds tev kaut ko ir nodarījis, ko tu uzskati par nepareizu?

9. [Bērna vārds], vai kāds [īsi apkopojiet bērna piedzīvoto juridiski nozīmīgo notikumu vai aizdomas, neminot iespējamā vainīgā vārdu un nesniedzot pārāk daudz informācijas]?

Ja bērns nestāsta par piedzīvoto juridiski nozīmīgo notikumu, kā arī izskatās izvairīgs vai izrāda pretestību un tajā pašā laikā ir objektīvi pierādījumi, kas rada aizdomas par notikušo, varat izmantot iepriekš minētos atbalstu sniedzošos apgalvojumus (a-f) vai kādu no turpmāk minētajiem (g-k):

g) [Bērna vārds], [es, cilvēki] esmu noraizējies(-usies)/ir noraizējušies par tevi, un es vēlos uzzināt, vai ar tevi kaut kas ir noticis.

h) [Bērna vārds], ja ar tevi kaut kas ir noticis un tu vēlies, lai nekas tāds vairs nenotiktu, tu droši vari man to pateikt.

i-1) [Bērna vārds], ja tev ir grūti to izstāstīti, pastāsti, kāpēc?

i-2) [Bērna vārds], vai tev kaut kas satrauc?

i-3) [Bērna vārds], kas varētu notikt, ja tu man pastāstīsi?

i-4) [Bērna vārds], vai kāds tev ir teicis, lai tu par to nevienam nestāsti?

j) Dažkārt bērni domā, ja ar viņiem kaut kas notiek, tad tā ir viņu vaina, bet bērni nav atbildīgi par notikušo.

k) Tā ir tava izvēle, vai tu gribi man to pastāstīsi, bet mans uzdevums – ļaut tev izvēlēties.

10. [Bērna vārds], es sapratu, ka [tu, kāds] [paziņoja, redzēja] [īsi apkopojiet piedzīvoto juridiski nozīmīgo notikumu vai aizdomas, neminot iespējamā vainīgā vārdu un nesniedzot pārāk daudz informācijas]. Es vēlos noskaidrot, vai tas ar tevi ir noticis.

E.1.a Atbalstu sniedzošie apgalvojumi, lai palīdzētu pārvarēt atklātus atteikumus.

Ja ir skaidri redzams, ka bērnam sagādā grūtības izpaust informāciju vai bērns nevēlas izpaust informāciju, bet nav noliedzis vardarbību, varat izmantot iepriekš minētos atbalstu sniedzošos apgalvojumus (a–k) un šādus apgalvojumus (m–q), kas attiecas uz atklātiem atteikumiem, iesaistīt sarunā:

1. [Bērna vārds], es saprotu, ka tu esi [bērna pieminētās grūtības, piemēram, apmulsis]. Sāksim mūsu sarunu, un es centīšos tev palīdzēt.
- m) Daudzi bērni saskaras ar [bērna pieminētajām grūtībām], un es cenšos viņiem palīdzēt.
- n) Es saprotu, ka tu esi [bērna pieminētās grūtības]. Pastāsti man par to vairāk!
- o) *Ja bērns izrāda neuzticēšanos:* Esmu pārlicināts(-a), ka tu to labi vari izstāstīt.
- p) *Ja bērns minēja, ka bija noraizējies par kaut ko konkrētu un jūsu sniegtais apliecinājums ir patiess:* Nesatraucies, es [neteikšu citiem bērniem/pārlicināšos, ka tu nenokavēsi autobusu]!
- q) Tā ir tava izvēle, vai tu man to stāstīsi, un es to pieņemšu.

E.1.b *Intervijas pabeigšana, neatklājot piedzīvoto juridiski nozīmīgo notikumu.*

Ja kādā intervijas brīdī, cenšoties noskaidrot, vai varētu būt notikusi vardarbība, jūs uzskatāt, ka bērns izturas vienaldzīgi vai nesadarbojas un ka uzticības veidošanai noderētu papildu tikšanās, pārtrauciet interviju un ieplānojiet nākamo. Pārejiet pie G sadaļas, ja vēlaties pabeigt interviju.

E.2 *Incidentu izmeklēšana*

Visā intervijas galvenajā daļā ir svarīgi saglabāt un sekmēt izveidoto savstarpējo kontaktu ar bērnu, turpināt sniegt atbalstošus apgalvojumus, kā arī pievērst uzmanību emocionālām grūtībām, sāpīgiem brīžiem un konfliktiem.

E.2.a *Brīvā atcerēšanās.*

10.a Uzaicinājums uz pirmo stāstījumu par notikušo incidentu.

Ja bērns piemin kādu konkrētu notikumu:

[Bērna vārds], tu teici, ka [īsi apkopojiet bērna izteikto apgalvojumu]. Izstāsti man visu, ko vien atceries, no sākuma līdz beigām!

Ja bērns min vairākus incidentus:

[Bērns vārds], tu teici, ka [īss bērna izteiktā apgalvojuma kopsavilkums]. Izstāsti man visu par [pēdējo/pirmo reizi/vietu/laiku/konkrētu notikumu] no paša sākuma līdz beigām!

Ja bērns sniedz vispārīgu aprakstu un jūs nevarat noteikt notikušo incidentu skaitu:

[Bērna vārds], tu teici, ka [īsi apkopojiet bērna izteikto apgalvojumu]. Tas notika vienu vai vairākas reizes?

Atkarībā no bērna sniegtās atbildes, lūdzu, sāciet ar pirmo pastāstīto notikumu (10.a)!

Ja bērna sniegtais apraksts joprojām ir vispārīgs, lūdzu, sakiet:

[Bērna vārds], tu man teici, ka [īsi apkopojiet bērna sniegto vispārīgo aprakstu]. Izstāsti man visu no paša sākuma līdz pat beigām!

10.b Turpmākais uzaicinājums informācijas noskaidrošanai.

Lūdzu, atkārtojiet bērna minētās darbības/notikuma aprakstu, ar ko sākās attiecīgais notikums/darbības! Tad pajautājiet:

Kas notika pēc tam?

Izmantojiet šo jautājumu, cik bieži vien nepieciešams, līdz jums ir pilnīgs iespējamā notikuma apraksts!

10.c Uzaicinājumi atklāt informāciju, sadalot noteiktos laika periodos.

Tu man pastāstīji tik daudz un palīdzēji man izprast notikušo. Tagad, [bērna vārds], es vēlētos tev uzdot pāris jautājumu par [incidentu nosaukums].

[Bērna vārds], padomā par to [dienu, nakti] un, lūdzu, izstāsti man visu, kas notika, sākot no brīža, kad [bērna minētā aktivitāte], līdz brīdim, kad [nākamā minētā aktivitāte]!

10.d Precizējošs uzaicinājums.

Precizējoši uzaicinājumi var būt divu veidu:

- Pastāsti man vairāk par [aktivitāti, priekšmetu, jūtām, domām]!
- [Bērna vārds], tu minēji [aktivitāti, priekšmetu, jūtas, domas]. Pastāsti man vairāk par to!

Izmantojiet šo jautājumu, cik vien bieži ir iespējams, šīs sadaļas laikā.

Svarīgi! Uzaicinājumi brīvi atsaukt atmiņā jaunas informācijas nianšes saistībā ar jau minēto, ir jāizmanto pirms tiešo jautājumu uzdošanas.

E.2.b Tiešs uzaicinājums.

Ja joprojām trūkst kādas būtiskas informācijas par piedzīvoto juridiski nozīmīgo notikumu vai ir kādas neskaidrības, kad ir uzdoti visi iespējamie atvērtie jautājumi, izmantojiet tiešu uzaicinājumu, uzdodiet fokusētos jautājumus.

11. [Bērna vārds], tu teici, ka/pieminēji [aktivitāti, priekšmetu, jūtas, domas]. [Kā, kad, kur, kurš, kas kāds, cik, ko tu ar to domāji]?

Intervijas laikā, cik vien ir iespējams, ir svarīgi apvienot atvērtos jautājumus ar fokusētajiem jautājumiem:

Pastāsti man vairāk par to.

E.2.c Vairāku incidentu izpēte.

Ja, atbildot uz 11. jautājumu, bērns piemin vienu incidentu:

12. [Bērna vārds], vai tas, par ko tu man tikko pastāstīji, notika vienu vai vairākas reizes?

Ja bērns pasaka, ka šādi incidenti ir notikuši vairāk nekā vienu reizi, atgriezieties pie 10.a jautājuma un izziņiet papildus minētos incidentus. Bieži vien vislabāk ir izziņāt pēdējo, pirmo vai to incidentu, kuru vislabāk atceras.

E.2.d Pārtraukums.

[Bērna vārds], tagad es vēlos pārliedzināties, ka es visu sapratu, kā arī padomāt, vai man tev vēl kaut kas nav vaicājams. Es veltīšu pāris minūšu, lai pārdomātu to, ko tu man pastāstīji/lai pārskatītu savas piezīmes.

Pārtraukuma laikā pārskatiet saņemto informāciju, pārbaudiet, vai netrūkst kādas informācijas, un izplānojiet atlikušo intervijas daļu. Sagatavojiet rakstveidā jautājumus, kas iekļauj atbilžu variantus, kā arī apdomājiet, kā tos var aizvietot ar atvērtajiem jautājumiem vai tiešajiem jautājumiem, kas aicina pastāstīt par notikumu.

E.2.e Jautājumi ar atbilžu variantiem – informācijas, ko bērns nav minējis sarunas laikā, izzināšana.

Jums vajadzētu uzdot šos jautājumus tikai tad, ja citas metodes jau ir izmēģinātas un jūs konstatējat, ka joprojām trūkst kādas ļoti svarīgas informācijas saistībā ar izmeklēšanu. Intervijas laikā, cik vien ir iespējams, ir ļoti svarīgi apvienot jautājumus ar atbilžu variantiem un atvērtos jautājumus (izstāsti man visu par to).

Ja ir notikuši vairāki incidenti, jums ir jāvirza saruna uz attiecīgajiem incidentiem, izmantojot bērna stāstīto un atsaucoties uz viņa vārdiem.

13. [Bērna vārds], kad tu man pastāstīji par [noteiktā laikā un vietā notikušo incidentu], tu pieminēji [aktivitāti, priekšmetu, sajūtu, pārdomas]. [Vai bija, ir] [informācija, ko bērns var apstiprināt vai noliegt]?

Piemērs: Anna, Tu man stāstīji par to, ka virtuvē biji kopā ar Jāni, vai virtuvē bija arī vēl citi cilvēki?

*Vienmēr, kad ir piemērota situācija, izmantojiet uzaicinājumu pastāstīt:
Izstāsti man visu par [aktivitāti, priekšmetu, jūtām, domām]!*

Pirms pārejat pie sarunas par nākamo incidentu, pārliedzinieties, ka esat ieguvis visu trūkstošo informāciju par katru konkrēto incidentu.

F. INFORMĀCIJAS IZPAUŠANA

Tu man pastāstīji, kāpēc šodien atnāci ar mani parunāties. Tu man izstāstīji [ļoti] daudz, un tas man patiešām palīdz saprast notikušo.

*Ja bērns ir pieminējis, ka viņš kādam ir izstāstījis par notikušo, jūs varat teikt:
Tagad es vēlētos uzzināt, kā citi cilvēki uzzināja par [pēdējo incidentu].*

Ja bērns nav pieminējis, ka viņš kādam ir pastāstījis par notikušo, pamēģiniet noskaidrot par iespējamās informācijas atklāšanu, sakot: Vai vēl kāds zina par notikušo?

Pēc tam izziniet informācijas atklāšanas procesu, pievēršot uzmanību laikam, apstākļiem, iesaistītajām personām, kurām tika nodota informācija, iespējamām sarunām par notikušo, kā

arī bērna un iesaistīto personu reakcijām attiecībā uz izpausto informāciju. Kad vien ir iespējams, izmantojiet atvērtos jautājumus!

G. INTERVIJAS NOBEIGUMS

[Bērna vārds], ko tu darīsi pēc tam, kad mēs būsim pabeiguši sarunu?

Pāris minūšu parunājiet ar bērnu par neitrālu tēmu.